ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 21.3.2024 г.
COM(2024) 127 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

относно изпълнението и прилагането на Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия

1 януари—31 декември 2023 г.

Съдържание

1. Въведение 2

2. Институционална рамка 2

3. Инструменти за правоприлагане, уреждане на спорове и жалби 4

3.1. Инструменти за правоприлагане 4

3.2. Уреждане на спорове 5

3.3. Жалби 5

4. Секторно изпълнение 6

4.1. Търговия със стоки 6

4.2. Услуги и инвестиции, цифрова търговия, интелектуална собственост, обществени поръчки и малки и средни предприятия 11

4.3. Енергетика 14

4.4. Транспорт 15

4.5. Рибарство 16

4.6. Координация в областта на социалната сигурност 17

4.7. Правоприлагане и съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси 17

4.8. Асоцииране на Обединеното кралство към определени програми на ЕС 18

5. Промени в законодателството на Обединеното кралство 18

5.1. Хоризонтални въпроси 19

5.2. Еднакви условия за открита и лоялна конкуренция и устойчиво развитие 21

6. Заключения 22

Приложение 1: Проведени през 2023 г. заседания на съвместните органи и други структури, създадени съгласно СТС. 23

Приложение 2: Преглед на действията за изпълнение, договорени на 24 март 2023 г. от Съвета за партньорство 24

Приложение 3: Решения и препоръки, приети от Съвета за партньорство или комитетите, създадени по Споразумението за търговия и сътрудничество 25

1. Въведение

През 2023 г. отношенията между Европейския съюз (ЕС) и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия (Обединеното кралство) бяха белязани от приемането на Рамката от Уиндзор[1], проправяща пътя за конструктивно сътрудничество между страните, които също така поеха общ ангажимент да използват пълноценно потенциала на Споразумението за търговия и сътрудничество (СТС)[2].

СТС, което се прилага от 1 януари 2021 г., обхваща широк кръг от области, включително търговия, транспорт, рибарство, енергетика, координация на системите за социалната сигурност, правоприлагане и съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси, като гарантира еднакви условия за лоялна конкуренция и устойчиво развитие, както и зачитане на основните права.

Това е третият доклад на Комисията относно изпълнението на СТС съгласно изискването на член 2, параграф 4 от Решение (ЕС) 2021/689 на Съвета от 29 април 2021 г.[3] В него е направен преглед на основните промени във функционирането на структурите за управление, създадени по силата на СТС (раздел 2) и във връзка с инструментите за правоприлагане, уреждането на спорове и жалбите (раздел 3). В доклада също така е представено обобщение на напредъка, постигнат в областите в обхвата на СТС (раздел 4), и са очертани законодателните промени в Обединеното кралство, които имат отношение към изпълнението на СТС (раздел 5).

2. Институционална рамка

През 2023 г. съвместните органи и други структури, създадени по СТС, активно наблюдаваха и оказаха съдействие за неговото изпълнение. Бяха проведени тридесет заседания във всички области на политиката, обхванати от СТС. Този брой е по-голям отколкото с която и да било друга трета държава, с която ЕС има съпоставими отношения от гледна точка на търговията и сътрудничеството. В приложение 1 е представен списък на заседанията. Комисията публикува онлайн дневния ред и протоколите от заседанията на съвместните органи[4].

---

[1] Политическата декларация от Уиндзор на Европейската комисия и правителството на Обединеното кралство: https://commission.europa.eu/system/files/2023-02/political%20declaration.pdf.

[2] Споразумение за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:22021A0430(01).

[3] Решение (ЕС) 2021/689 на Съвета от 29 април 2021 г. за сключването, от името на Съюза, на Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна, и на Споразумението между Европейския съюз и Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия относно процедурите за сигурност при обмен и защита на класифицирана информация (ОВ L 149/2) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021D0689&from=BG.

[4] Заседания на Съвета за партньорство на Европейския съюз и Обединеното кралство и на специализираните комитети по Споразумението за търговия и сътрудничество: https://ec.europa.eu/info/strategy/relations-non-eu-countries/relations-united-kingdom/eu-uk-trade-and-cooperation-agreement/meetings-eu-uk-partnership-council-and-specialised-committees-under-trade-and-cooperation-agreement_en.

На 24 март 2023 г. се проведе заседание на **Съвета за партньорство,** основният орган, създаден съгласно член 7 от СТС с цел да наблюдава неговото изпълнение на политическо равнище. ЕС, представляван от заместник-председателя Марош Шефчович, и Обединеното кралство, представлявано от министъра на външните работи Джеймс Клевърли, потвърдиха отново желанието си да се използва пълният потенциал на СТС. Те потвърдиха своя ангажимент да продължат работата по договореностите за търговия с електроенергия и асоциирането на Обединеното кралство към програмите на Съюза. Те също така се съгласиха да придвижат напред работата по меморандум за разбирателство относно финансовите услуги, сътрудничеството по въпроси, свързани с права върху интелектуалната собственост, създаването на работни групи по член 9 от СТС и стартирането на обсъждания по въпроси, свързани с кибернетичното пространство, и относно борбата с тероризма. В приложение 2 към настоящия доклад е представен пълен списък на договорените действия, както и обобщение на постигнатия през 2023 г. напредък по тяхното изпълнение.

Създадените по член 8 от СТС 19 **комитета**, чиято цел е да наблюдават неговото изпълнение в конкретни области, провеждаха заседания през цялата година, за да обсъждат широк набор от въпроси, попадащи в обхвата на съответните им правомощия. На тези заседания имаше възможност да се направи преглед на напредъка по ангажиментите, поети чрез СТС, и да се проведат технически обсъждания по различни въпроси, свързани с тяхното изпълнение, включително предстоящите промени в регулаторната рамка. Приети са няколко решения и препоръки, като в приложение 3 е представено тяхно обобщение.

Асамблеята за парламентарно партньорство (АПП), създадена в съответствие с член 11 от СТС, заседава два пъти през 2023 г. На заседанието, проведено на 3 и 4 юли в Брюксел, парламентаристите обсъдиха, наред с други въпроси, сътрудничеството между ЕС и Обединеното кралство в областите на търговията и промишлената политика[5]. Извън обхвата на СТС, АПП прие препоръка относно общи усилия за подкрепа на Украйна и сътрудничество във връзка със санкциите[6]. На заседанието, проведено на 4 и 5 декември в Лондон, парламентаристите обсъдиха климата и рибарството, както и някои въпроси извън обхвата на СТС, като например мобилността на хората, за които АПП изготви препоръка към Съвета за партньорство[7].

В изпълнението на СТС продължиха да участват представители на гражданското общество. **Вътрешната консултативна група** (ВКГ) на ЕС, създадена в съответствие с член 13 от СТС, проведе няколко заседания[8]. ВКГ на ЕС изготви дневен ред на въпросите и препоръките, отразяващи мнението на гражданското общество относно прилагането на СТС и по-широките отношения между ЕС и Обединеното кралство

[5] Дневен ред на заседанията: https://www.europarl.europa.eu/delegations/bg/d-uk/home.
[6] Препоръка относно общи усилия на ЕС и Обединеното кралство за подкрепа на Украйна и относно ефективно сътрудничество във връзка със санкциите: https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/273042/3rd%20PPA%20-%20recommendation%20on%20common%20support%20to%20Ukraine.pdf.
[7] Препоръка на АПП, 4—5 декември 2023 г.: схеми за младежка мобилност, обмен на студенти, училищни екскурзии и турнета на артисти: https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/279312/Final%20Recommendation%20-%204th%20EU_UK%20PPA.pdf.
[8] Протоколи от заседанията: https://www.eesc.europa.eu/bg/sections-other-bodies/other/eu-domestic-advisory-group-under-eu-uk-tca/events.

(инструмент за проследяване на отношенията между ЕС и Обединеното кралство)[9]. Комисията взема под внимание тази информация при взаимодействието си с Обединеното кралство относно прилагането на СТС.

Освен това на 7 ноември 2023 г. в Лондон се проведе **Форумът на гражданското общество**, създаден по член 14 от СТС за провеждане на диалог относно изпълнението на втора част от СТС, която обхваща търговията, транспорта, рибарството и други договорености. По време на срещата беше поставен акцент върху изпълнението на въпроси, свързани с търговията със стоки и услуги, регулаторното сътрудничество, еднаквите условия на конкуренция, енергетиката и климата[10]. Комисията взема предвид мненията, изразени във Форума на гражданското общество от организации на гражданското общество, синдикални организации, предприятия от ЕС и други организации на работниците. Комисията има за цел да промотира техните интереси в дискусии с Обединеното кралство относно изпълнението на СТС.

3. Инструменти за правоприлагане, уреждане на спорове и жалби

Комисията въведе механизми за изпълнение на ангажиментите по СТС, за уреждане на споровете, които биха могли да възникнат, и за разглеждане на жалбите, подадени от заинтересованите страни в ЕС.

3.1. Инструменти за правоприлагане

През 2023 г. бяха приети два регламента, с които на ЕС се дава възможност да упражнява правата си при изпълнение и прилагане на споразуменията, сключени с Обединеното кралство, по ефективен и своевременен начин. Те са: Регламентът[11], засягащ Споразумението за оттегляне[12] и СТС по отношение на въпросите, попадащи в обхвата на Договора за функционирането на Европейския съюз, и Регламентът[13], засягащ СТС по отношение на въпросите, попадащи в обхвата на Договора за създаване на Европейската общност за атомна енергия.

---

[9] Инструмент за проследяване на отношенията между ЕС и Обединеното кралство: https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/eu-uk_relations_issues_tracker_december_2022_january_update_0.pdf.

[10] Дневен ред на срещата: https://policy.trade.ec.europa.eu/events/second-eu-uk-trade-and-cooperation-agreement-civil-society-forum-2023-11-07_en.

[11] Регламент (ЕС) 2023/657 на Европейския парламент и на Съвета от 15 март 2023 г. за установяване на правила за упражняването на правата на Съюза при прилагането и изпълнението на Споразумението за оттеглянето на Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия от Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия и на Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32023R0657.

[12] Споразумение за оттеглянето на Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия от Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, 2019/C 384 I/01: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:12019W/TXT(02).

[13] Регламент (Евратом) 2023/1479 на Съвета от 14 юли 2023 г. за установяване на правила за упражняването на правата на Общността при прилагането на Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32023R1479.

С тези регламенти се осигурява правно основание за приемането от Комисията на едностранни мерки и мерки по прилагане, предвидени в СТС и Споразумението за оттегляне. По-специално Комисията ще бъде в състояние да спре изпълнението на задълженията си по СТС, в случай че Обединеното кралство не изпълни решение на арбитражния съд, създаден съгласно СТС[14] или Споразумението за оттегляне. В определени случаи Комисията ще може да предприема едностранни действия, за да защитава интересите на ЕС, без първо да отнесе случая до арбитраж, например в случаите, когато съществува риск субсидия в Обединеното кралство да причини значително отрицателно въздействие върху търговията или инвестициите между двете страни[15].

3.2. Уреждане на спорове

Въпреки че списъкът с арбитри, създаден съгласно член 752 от СТС, беше приет през 2022 г.[16], през 2023 г. продължи работата по списъка на членовете на експертната група за оценка на въпросите, свързани с еднаквите условия за конкуренция в съответствие с член 409, параграф 3 от СТС. На 23 март 2023 г. ЕС официално предложи на Обединеното кралство списък с лица, които желаят и са способни да изпълняват функциите на членове на експертната група и председатели на експертна група[17]. Обединеното кралство изпрати своето предложение на ЕС на 13 юли 2023 г. Въз основа на съответните предложения Специализираният търговски комитет по еднаквите условия за открита и лоялна конкуренция и устойчивото развитие трябва да изготви списък от поне 15 човека. Според прогнозите този списък ще бъде изготвен през първата половина на 2024 г.

3.3. Жалби

През 2023 г. през централизираните инструменти, създадени от Комисията, бяха подадени шест жалби[18]. Една от подадените жалби беше обявена за недопустима, тъй като беше подадена от субект от Обединеното кралство. Другите пет подадени жалби бяха свързани с въпроси извън обхвата на СТС[19]. Те бяха пренасочени за отговор към съответните служби на Комисията.

---

[14] Член 749, параграф 4 от СТС.

[15] Член 374, параграф 3 от СТС.

[16] Решение № 3/2022 на Съвета за партньорство, създаден със Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна, от 21 декември 2022 г. за съставяне на списък на физическите лица, които имат желание и са в състояние да работят като членове на арбитражен съд съгласно Споразумението за търговия и сътрудничество: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:22022D2550.

[17] https://commission.europa.eu/system/files/2023-04/Letter%20to%20Secretary%20of%20State%20Rt%20Hon%20James%20Cleverly%20MP.pdf.

[18] https://ec.europa.eu/assets/sg/complaint_eu_uk_tca/complaints_bg/index.html и https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/bg/content/edinno-zveno-za-kontakt.

[19] Подадените жалби се отнасяха до правилата в областта на имиграцията за собствениците на жилища, признаването на определени видове обучение по медицина, контрола на парите в брой на границата, защитата на данните при визовите процеси и студентската мобилност.

4. Секторно изпълнение

Секторното изпълнение на СТС работи добре. Всички ангажименти по изпълнението, предвидени за 2023 г. или за началото на 2024 г., са изпълнени или вървят по график.

В този раздел са изложени основните постижения, както и ключовите развития в политиката в Обединеното кралство в различните области. Също така в него количествено са определени търговските потоци между ЕС и Обединеното кралство, когато това е възможно.

4.1. Търговия със стоки

Като цяло изложените в СТС договорености, свързани с търговията, работят много добре.

В съответствие с член 31 от СТС през 2023 г. ЕС и Обединеното кралство обмениха статистически данни за вноса[20]. Тези данни показват, че степента на използване на преференции[21] продължава да е висока и е сходна с тази от предходната година: 88,4 % от имащите право да се ползват с преференции стоки, изнесени за Обединеното кралство, и 81,2 % от имащите право да се ползват с преференции стоки, внесени от Обединеното кралство, са се ползвали от преференциите съгласно СТС. Тази степен е една от най-високите в сравнение със степента на използване на преференциите съгласно споразуменията за свободна търговия на ЕС с други партньори[22].

Ангажиментите по СТС, които трябваше да бъдат изпълнени, бяха изпълнени по задоволителен и своевременен начин за търговията с **биологични продукти**. ЕС и Обединеното кралство завършиха повторната оценка на взаимното признаване на еквивалентността на законодателството на другата страна в съответствие с член 3, параграф 3 от приложение 14 към СТС. След повторната оценка, на 6 декември 2023 г. Комисията прие решение[23], потвърждаващо признаването на еквивалентността, в съответствие с член 5, параграф 1, буква а) от Решението на Съвета относно сключването на СТС[24]. В Обединеното кралство признаването на еквивалентността с

[20] Данните се отнасят за 2022 г.

[21] Степента на използване на преференциите отразява дела на вноса или износа, попадащ в обхвата на търговските преференции, като дял от общата стойност на вноса или износа, отговарящ на условията за преференции, по държава партньор.

[22] За повече подробности вж. Доклада на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно изпълнението и правоприлагането на търговската политика на ЕС: https://policy.trade.ec.europa.eu/enforcement-and-protection/implementing-and-enforcing-eu-trade-agreements_bg.

[23] Решение (ЕС) 2023/2719 на Комисията от 6 декември 2023 г. за потвърждаване на признаването на еквивалентността по отношение на биологичните продукти, предвидени в приложение 14 към Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32023D2719&qid=1709110227746.

[24] Решение (ЕС) 2021/689 на Съвета от 29 април 2021 г. за сключването, от името на Съюза, на Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна, и на Споразумението между Европейския съюз и Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия относно процедурите за сигурност при обмен и защита на класифицирана информация (ОВ L 149/2) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021D0689.

ЕС беше потвърдено с приемането на министерско решение на същия ден. В онлайн регистъра[25] в Обединеното кралство е отразено продължаващото признаване на ЕС. В резултат на повторната оценка търговията с биологични продукти, обхванати от СТС, може да продължи без прекъсване след 2023 г.

На заседанието си през октомври 2023 г. Специализираният търговски комитет по техническите пречки пред търговията завърши прегледа на по-нататъшните стъпки за улесняване **търговията с вино**, който трябваше да бъде предприет в рамките на 3 години след влизането в сила на СТС, в съответствие с член 7 от приложение 15.

За да улесни сътрудничеството между ЕС и Обединеното кралство в областта на **данъка върху добавената стойност и вземанията във връзка с данъците и митата**, отговорният комитет прие решенията[26], необходими за пълното прилагане на Протокола относно административното сътрудничество и борбата с измамите в областта на данъка върху добавената стойност и относно взаимната помощ при събирането на вземания, свързани с данъци и мита (Протокол за ДДС), посочен в член 120 от СТС. В резултат на това протоколът за ДДС може да бъде напълно приложен веднага щом необходимите електронни системи започнат да функционират, което според прогнозите се очаква да стане през 2024 г. Това ще позволи на държавите членки да прилагат по-добре правилата на ЕС в областта на ДДС, както и да възстановяват данъци и мита от предприятия в Обединеното кралство, които извършват доставки за клиенти в ЕС.

Що се отнася до **правилата за произход**, на 21 декември 2023 г. Съветът за партньорство прие решение[27] за удължаване на настоящите специфични за отделните продукти правила за произход за батерии и електрически автомобили с 3 години до 31 декември 2026 г. Съветът за партньорство подчерта, че това е еднократна мярка. За да избегнат митата след тази дата, заинтересованите страни трябва да използват тези допълнителни 3 години, за да адаптират веригите за доставки, така че превозните средства, предназначени за износ към другата страна, да бъдат оборудвани с батерии, отговарящи на правилата за произход, посочени в СТС. За да гарантира еднократния характер на това удължаване, Съветът за партньорство също така ограничи бъдещите си правомощия да променя отново тези специфични за отделните продукти правила[28].

Във връзка с промените в Обединеното кралство на 5 април 2023 г. беше обявен нов подход към **проверките за сигурност на стоките от ЕС**, включително от октомври 2023 г. беше предвидено постепенното въвеждане на **санитарни и фитосанитарни изисквания**[29]. На 29 август обаче, след публикуването на граничния целеви

[25] https://www.gov.uk/government/publications/organic-registers-lists-of-third-countries-or-territories-control-bodies-and-control-authorities.
[26] За подробности вж. приложение 3.
[27] Решение № 1/2023 на Съвета за партньорство по отношение на преходните специфични за отделните продукти правила за електрически акумулатори и електрически автомобили: https://commission.europa.eu/publications/decision-no-12023-partnership-council-regards-transitional-product-specific-rules-electric_en.
[28] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/ip_23_6707.
[29] Граничен целеви оперативен модел на Обединеното кралство : проект за получаване на обратна връзка: https://www.gov.uk/government/publications/the-border-target-operating-model-draft-for-feedback.

оперативен модел на Обединеното кралство[30], Обединеното кралство реши постепенно да въведе пълни гранични проверки при внос от ЕС през 2024 г.

Закъснялото публикуване на окончателния граничен целеви оперативен модел на Обединеното кралство и липсата на подробни разяснения по много от неговите разпоредби, в комбинация със закъсненията при въвеждането на електронно сертифициране от Обединеното кралство, породиха значителни опасения в ЕС относно конкретните изисквания и процедури, които ще се прилагат по отношение на износа от ЕС. Освен това допълнителните административни изисквания, разходите[31] и възможните дълги закъснения на границата биха могли да имат възпиращ ефект върху износа на селскостопански хранителни продукти за Обединеното кралство.

Въпреки че Обединеното кралство носи отговорността за разработването и прилагането на работещ режим на внос, за да помогне на заинтересованите страни от ЕС да се подготвят за новите изисквания за внос, Комисията потърси необходимите разяснения от органите на Обединеното кралство чрез създадените от СТС канали, като например Специализираните търговски комитети по санитарните и фитосанитарните мерки и по митническото сътрудничество и правилата за произход. Комисията използва структури, като например Вътрешната консултативна група и Консултативния комитет за достъп до пазара, за да осъществи връзка със заинтересованите страни в ЕС.

На 1 август 2023 г. Министерството на стопанската дейност и търговията обяви безсрочно удължаване на използването на маркировка за съответствие „CE“ за 18 категории продукти, попадащи в неговата компетентност[32]. Това означава, че производителите от ЕС на тези категории продукти не трябва да поставят маркировката за съответствие на Обединеното кралство (UKCA), за да пуснат стоки на пазара във Великобритания, а може да продължат да използват маркировка за съответствие „CE“, за да потвърдят, че продуктите отговарят на изискванията по отношение на безопасността, здравеопазването и опазването на околната среда. Също така не е необходимо да преминават оценка на съответствието от трета страна в Обединеното кралство. Все още не е ясно дали други правителствени органи в Обединеното кралство ще разрешат да продължи използването на маркировката за съответствие „CE“ за други категории продукти.

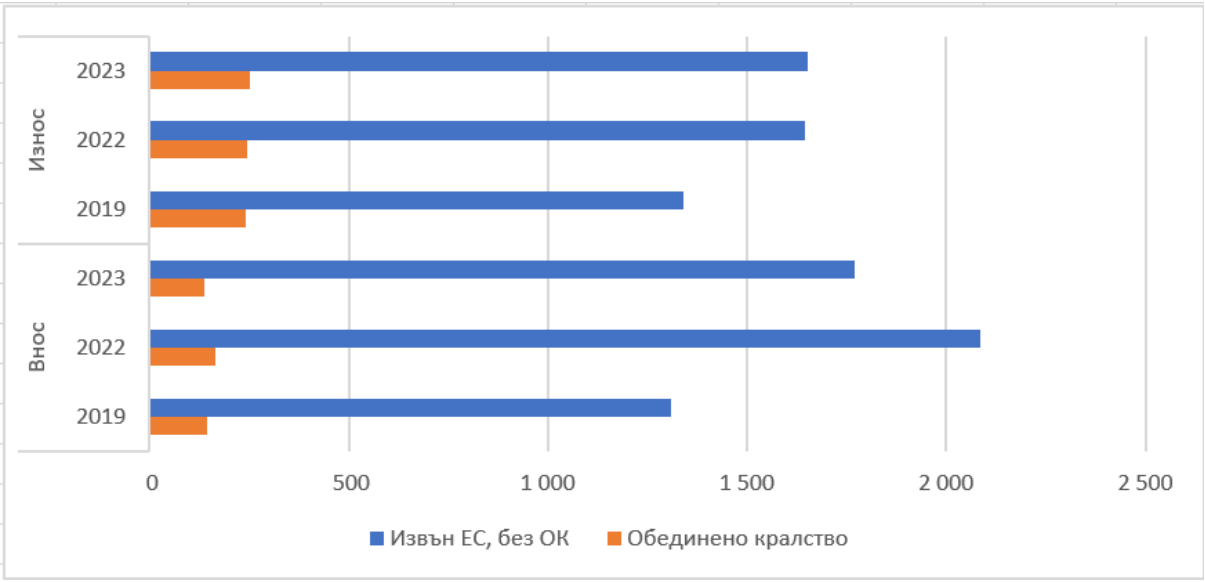
През 2023 г. **търговските потоци** между ЕС и Обединеното кралство се развиха по описания както следва начин[33].

През първите три тримесечия на 2023 г. ЕС е изнесъл стоки за Обединеното кралство на стойност 251 милиарда евро, което представлява увеличение с 2,8 % в сравнение със

[30] Граничен целеви оперативен модел на Обединеното кралство : https://www.gov.uk/government/publications/the-border-target-operating-model-august-2023.
[31] Правителството на Обединеното кралство изчисли, че с новите гранични проверки на внесените от ЕС продукти от животински и растителен произход предприятията ще понесат допълнителни административни разходи на стойност около 330 милиона британски лири годишно: https://www.ft.com/content/015e1f25-0725-49f1-9a7d-bf9ec0dc4678.
[32] https://www.gov.uk/government/news/uk-government-announces-extension-of-ce-mark-recognition-for-businesses?utm_medium=email&utm_campaign=govuk-notifications-topic&utm_source=16bd8618-3575-44cc-b015-b8fa30cc34c5&utm_content=immediately.
[33] Всички цифри се основават на данни на Евростат.

същия период на 2022 г. и с 3,5 % в сравнение със същия период на 2019 г.[34] Стойността на вноса на ЕС от Обединеното кралство през първите три тримесечия на 2023 г. възлиза на 139 милиарда евро, което представлява намаление с 15,7 % в сравнение със същия период на 2022 г. и с 4,2 % в сравнение със същия период на 2019 г. През 2023 г. ЕС отбеляза значителен търговски излишък с Обединеното кралство в размер на 112 милиарда евро.

Сравнявайки търговията на ЕС с Обединеното кралство с търговията на ЕС с останалия свят през първите три тримесечия на 2023 г., износът на ЕС за други държави извън ЕС се е увеличил с 0,5 % в сравнение със същия период на 2022 г. и с 23,5 % в сравнение с същия период на 2019 г. Вносът на ЕС от други трети държави е намалял с 15,2 % в сравнение със същия период на 2022 г. и се е увеличил с 35,1 % спрямо 2019 г.

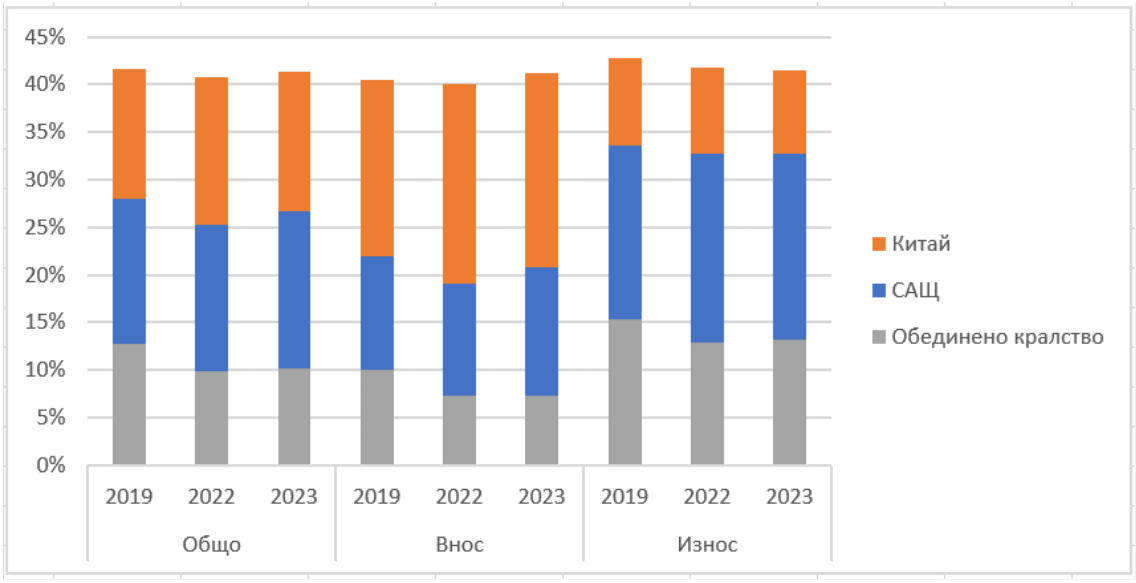

Графика 1: Търговията на ЕС със стоки с Обединеното кралство в сравнение с търговията на ЕС с останалия свят, първите три тримесечия на 2019, 2022 и 2023 г., милиарда евро. Източник: Евростат

През първите три тримесечия на 2023 г. общата търговия със стоки с Обединеното кралство съставлява 10,2 % от търговията на ЕС с неговите международни партньори, което представлява леко увеличение в сравнение с 9,9 % през 2022 г. и спад в сравнение с 12,7 % през 2019 г.

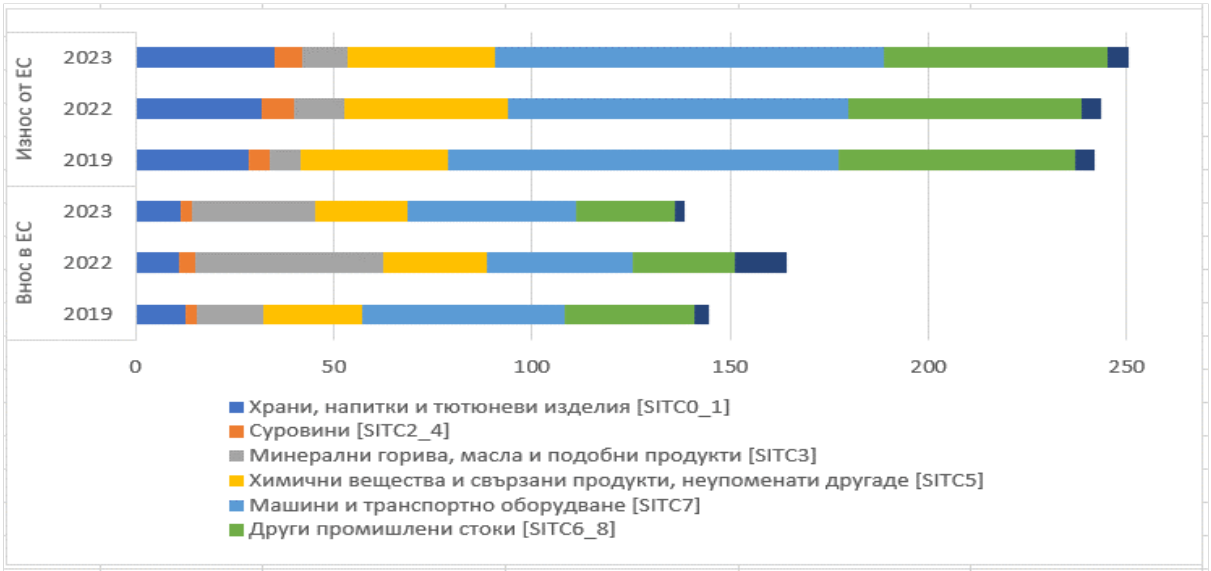
Обединеното кралство е дестинация на 13,2 % от износа на ЕС (в сравнение с 12,9 % през 2022 г. и 15,3 % през 2019 г.), на второ място след Съединените щати (19,5 %). Обединеното кралство е мястото на произход на 7,3 % от вноса на ЕС (в сравнение със 7,3 % през 2022 г. и 10,00 % през 2019 г.), на трето място след Китай (20,4 %) и Съединените щати (13,5 %).

[34] През 2019 г. данните за търговията с Обединеното кралство се основават на статистически концепции, приложими за търговията между държавите — членки на ЕС. От януари 2021 г. данните за търговията с Обединеното кралство обобщават търговията на ЕС с Обединеното кралство, с изключение на Северна Ирландия, като се използват същите статистически концепции като за търговията с държава партньор извън ЕС, а за данните за търговията на ЕС със Северна Ирландия се използват същите статистически концепции като за търговията между държавите членки. Данните за търговията със стоки с Обединеното кралство се публикуват от Евростат в наборите от данни на ЕС за търговията с държави извън ЕС (данни „извън ЕС“).

Графика 2: Търговията със стоки на ЕС с неговите три основни международни партньора, първите три тримесечия на 2019, 2022 и 2023 г., (%). Източник: Евростат

Секторите, в които износът на ЕС за Обединеното кралство е отбелязал най-голямо увеличение през 2023 г. в сравнение с 2022 г., са машини и транспортно оборудване (+14 %) и храни, напитки и тютюневи изделия (+11 %). Вносът на ЕС от Обединеното кралство през 2023 г. се е увеличил само за машини и транспортно оборудване (+15 %) и храни, напитки и тютюневи изделия (+4 %), но е намалял при всички останали категории продукти.

Графика 3: Търговия на ЕС със стоки с Обединеното кралство съгласно Стандартната външнотърговска класификация (SITC) за стоки, първите три тримесечия на 2019, 2022 и 2023 г., милиарда евро. Източник: Евростат

4.2. Услуги и инвестиции, цифрова търговия, интелектуална собственост, обществени поръчки и малки и средни предприятия

Не бяха отчетени значителни проблеми, свързани с изпълнението, в областта на услугите и инвестициите, цифровата търговия, интелектуалната собственост, обществените поръчки и малките и средните предприятия.

На заседанието си през октомври 2023 г. Специализираният търговски комитет по услугите, инвестициите и цифровата търговия завърши прегледа на прилагането на разпоредбата относно **трансграничните потоци от данни**, който трябваше да бъде предприет в рамките на 3 години след влизането в сила на СТС, в съответствие с член 201, параграф 2 от него.

Що се отнася до **взаимното признаване на професионалните квалификации**, през октомври 2022 г. Комисията оцени съвместната препоръка, представена от Съвета на архитектите в Европа и Съвета за регистрация на архитектите в Обединеното кралство., съгласно член 158, параграф 3 от СТС, както и проект на споразумение за взаимно признаване.

Според Комисията предложението не е балансирано и е в ущърб на архитектите от ЕС, тъй като ще даде на архитектите, получили квалификацията си в Обединеното кралство, ниво на признаване, подобно на това, от което са се ползвали, когато Обединеното кралство е било държава членка, докато от архитектите, получили квалификацията си в държава — членка на ЕС, ще се изисква да полагат специални професионални изпити в Обединеното кралство. Тази липса на симетрия не може да бъде обоснована с нито едно от възможните основания за компенсаторни мерки, посочени в СТС. Съсловните организации представиха преработен вариант на съвместната препоръка и проект на споразумение за взаимно признаване, в които тази липса на симетрия не е отстранена. Комисията счита, че тези документи не са подходяща основа за започване на преговори.

Продължиха дискусиите с Обединеното кралство относно неговите правила за глобална мобилност на предприятията и трудностите, пред които са изправени операторите от ЕС, по-специално тромавите **изисквания за поръчителство**, които доставчиците на услуги от ЕС трябва да изпълнят, за да предоставят услуга в Обединеното кралство[35]. Комисията ще продължи да търси решение.

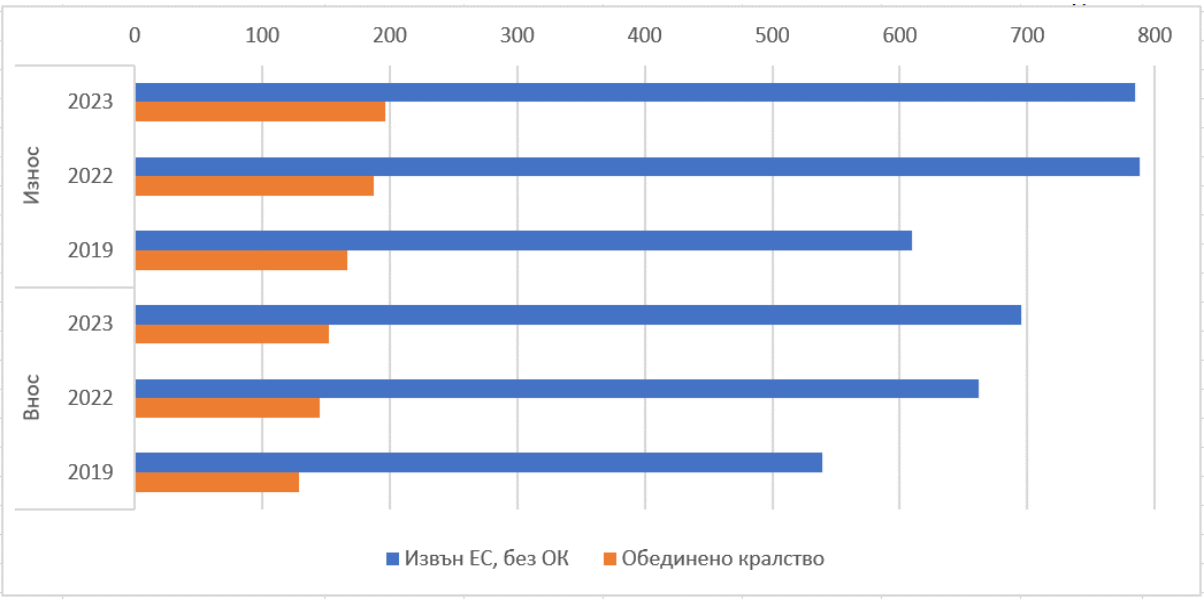
В областта на **интелектуалната собственост** започнаха дискусии между Службата на Европейския съюз за интелектуална собственост и Службата за интелектуална собственост на Обединеното кралство за подобряване на сътрудничеството, както е предвидено в член 273 от СТС, посредством меморандум за разбирателство.

През 2023 г. **търговските потоци** между ЕС и Обединеното кралство се развиха по описания както следва начин[36].

[35] За повече подробности вж. раздел 3.2. от втория доклад на Комисията относно изпълнението на СТС: https://commission.europa.eu/system/files/2023-03/COM_2023_118_en.PDF.
[36] Всички данни се основават на данни на Евростат.

През първите три тримесечия на 2023 г. ЕС е изнесъл услуги за Обединеното кралство на стойност 197 милиарда евро, което представлява увеличение с 5,2 % в сравнение със същия период на 2022 г. и с 18,2 % в сравнение със същия период на 2019 г. Стойността на вноса на ЕС от Обединеното кралство възлиза на 152 милиарда евро, което представлява увеличение с 4,6 % в сравнение със същия период на 2022 г. и е със 17,9 % повече в сравнение с 2019 г. През 2023 г. ЕС отбеляза търговски излишък с Обединеното кралство в размер на 45 милиарда евро.

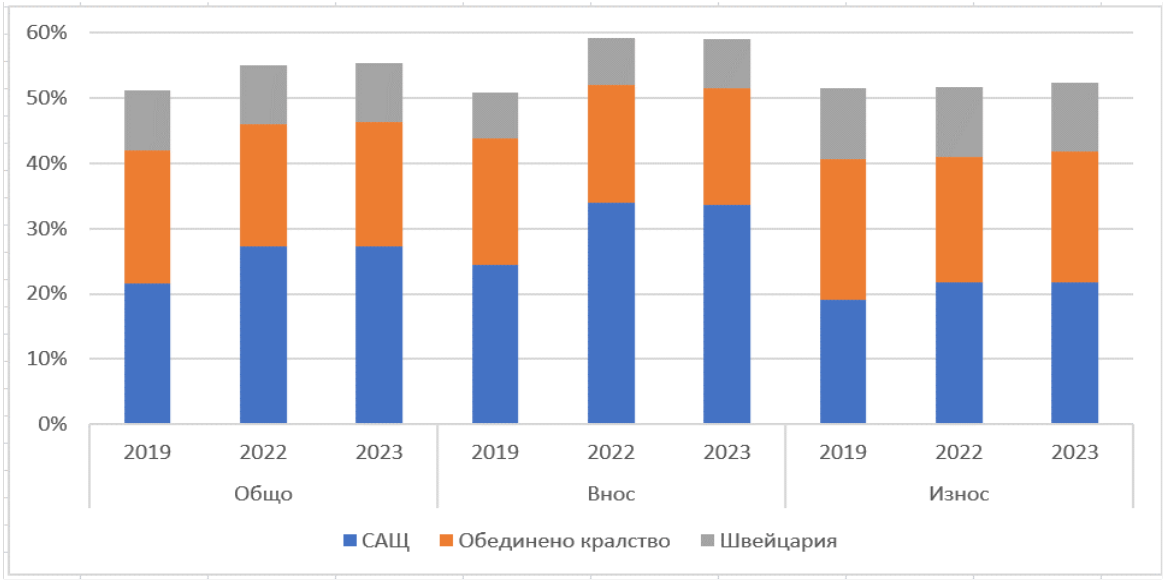
Когато се сравнява търговията на ЕС с Обединеното кралство с търговията на ЕС с останалия свят, през първата половина на 2023 г. износът на ЕС за други трети държави е намалял леко с 0,4 % в сравнение със същия период на 2022 г. и се е увеличил с 28,7 % в сравнение с 2019 г. Вносът на ЕС от други трети държави се е увеличил с 4,9 % в сравнение със същия период на 2022 г. и с 28,8 % спрямо 2019 г.

Графика 4: Търговията на ЕС с услуги с Обединеното кралство в сравнение с търговията на ЕС с останалия свят, три тримесечия на 2019, 2022 и 2023 г., милиарда евро. Източник: Евростат

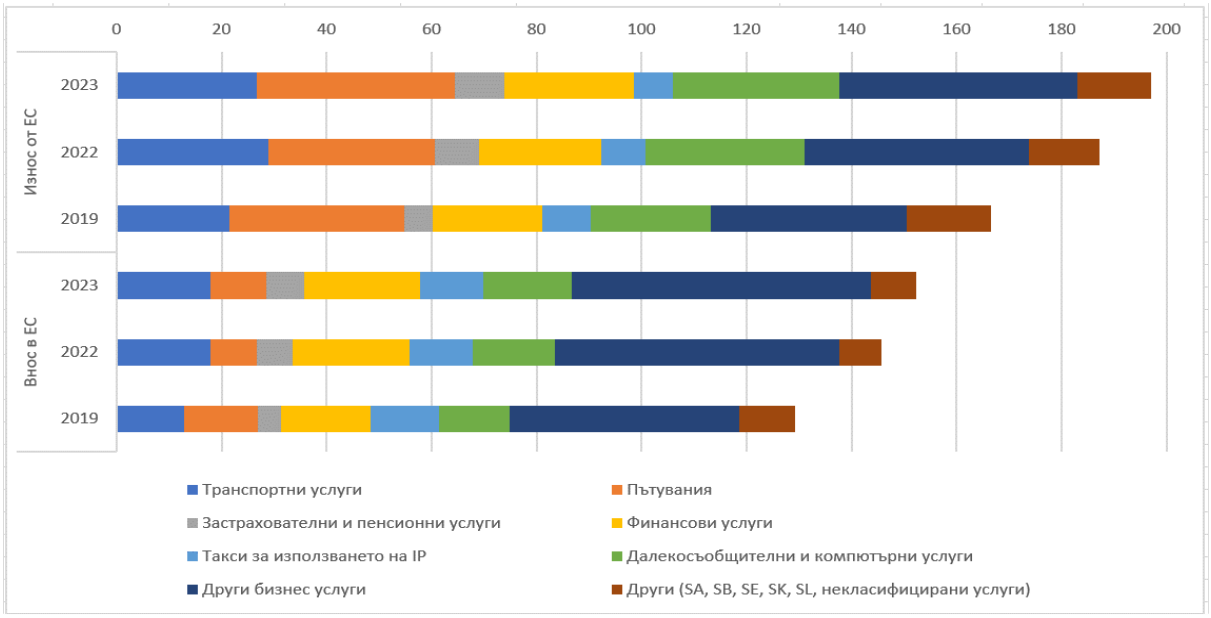
През първите три тримесечия на 2023 г. общата търговия с услуги с Обединеното кралство съставлява 19,1 % от общата търговия на ЕС с неговите международни партньори, което представлява леко увеличение от 18,7 % през 2022 г. и спад в сравнение с 2019 % (20,5 %).

Обединеното кралство е дестинация на 20,1 % от износа на ЕС през 2023 г. (в сравнение с 19,2 % през 2022 г. и 21,5 % през 2019 г.), на второ място след Съединените щати (21,7 %). Обединеното кралство е мястото на произход на 18,0 % от вноса на ЕС (в сравнение с 18,0 % през 2022 г. и 19,3 % през 2019 г.), на второ място след Съединените щати (33,6 %).

Графика 5: Търговията с услуги на ЕС с неговите три основни международни партньори, първите три тримесечия на 2019, 2022 и 2023 г., (%). Източник: Евростат

Секторите, в които износът на ЕС за Обединеното кралство е отбелязал най-голямо увеличение през 2023 г. в сравнение с 2022 г., са пътуванията (+19,2 %) и застрахователните и пенсионните услуги (+12,4 %). Пътуванията също така отбелязват най-голямо увеличение на вноса в ЕС от Обединеното кралство (+19,3 %), следвани от телекомуникационните и компютърните услуги (+8,8 %).

Графика 6: Търговията с услуги на ЕС с Обединеното кралство през първите три тримесечия на 2023 г. в сравнение със същия период на 2022 и 2019 г., по вид услуга[37], милиарда евро. Източник: Евростат

[37] Видове услуги, включени в „Други“: SA — производствени услуги с вложени материални ресурси, притежавани от други лица , SB — услуги по поддръжка и ремонт, SE — строителство, SK — персонални услуги, услуги в областта на културата и услуги, свързани с отдиха и развлекателната дейност, SL — стоки и услуги на държавното управление и некласифицирани услуги.

4.3. Енергетика

В настоящия геополитически контекст е особено важно ЕС и Обединеното кралство да засилят сътрудничеството помежду си в областта на енергетиката. Значението на сътрудничеството в тази област беше подчертано на второто заседание на Съвета за партньорство. Въпреки това пълното прилагане на свързаните с енергетиката разпоредби в СТС продължава да е предизвикателство поради сложността на досието.

Само частичен напредък беше постигнат по прилагането на **новите договорености за търговията с електроенергия**, предвидени в член 312 и приложение 29 от СТС. По препоръка на Специализирания комитет по енергетика от 7 февруари 2023 г. операторите на преносни системи от ЕС и Обединеното кралство предоставиха допълнителна информация. Тази информация не откри ясни възможности за приемането на новите договорености, тъй като все още има опасения за това доколко потенциалните решения са надеждни и ориентирани към бъдещето. Специализираният комитет по енергетика продължава да проучва възможностите и начините за преодоляване на тези опасения.

В контекста на усилията за диверсификация от руските горива сътрудничеството по член 315 от СТС относно **сигурността на доставките** продължи да бъде от голямо значение. През 2023 г. доставките на газ от Обединеното кралство за ЕС останаха на високо равнище. Това допринесе за сигурността на доставките и диверсификацията на енергийните източници в ЕС. В очакване на зимата на 2023—2024 г. беше проведен технически обмен във връзка с готовността за справяне с рисковете, свързани с доставките на газ и електричество, и с безопасността на крайбрежните операции.

В съответствие с член 319 от СТС относно **енергията от възобновяеми източници и енергийната ефективност** ЕС информира Обединеното кралство за своите по-амбициозни цели, произтичащи от преразгледаната Директива за енергията от възобновяеми източници[38] и Директивата за енергийна ефективност[39].

Напредък беше отбелязан в сътрудничеството при **разработването на енергия от възобновяеми източници в морето**, в съответствие с член 321 от СТС и в рамките на Меморандума за разбирателство относно сътрудничеството в областта на енергията от възобновяеми източници от инсталации в морето между участниците в Сътрудничеството в областта на енергетиката в Северно море и Обединеното кралство[40].

[38] Директива (ЕС) 2023/2413 на Европейския парламент и на Съвета от 18 октомври 2023 г. за изменение на Директива (ЕС) 2018/2001, Регламент (ЕС) 2018/1999 и Директива 98/70/ЕО по отношение на насърчаването на енергията от възобновяеми източници и за отмяна на Директива (ЕС) 2015/652 на Съвета: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32023L2413.

[39] Директива (ЕС) 2023/1791 на Европейския парламент и на Съвета от 13 септември 2023 г. за енергийната ефективност и за изменение на Регламент (ЕС) 2023/955 (преработена): https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32023L1791.

[40] Меморандума за разбирателство относно сътрудничеството в областта на енергията от възобновяеми източници от инсталации в морето между участниците в Сътрудничеството в областта на енергетиката в Северно море (NSEC), от една страна, и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна: https://energy.ec.europa.eu/system/files/2022-12/NSEC%20UK%20MoU%20signed.pdf.

ЕС и Обединеното кралство също предприеха стъпки за улесняване на **сътрудничеството между** техните **оператори на преносни системи и регулаторни органи**, както е предвидено в членове 317 и 318 от СТС. Очаква се през 2024 г. да бъдат въведени работни договорености между операторите на газопреносни и електропреносни системи на двете страни[41] и регулаторните органи[42].

4.4. Транспорт

Изпълнението на СТС в областта на транспорта протече безпроблемно и бе насочено към ефективното упражняване на взаимно предоставените от страните права.

В областта на **авиационната безопасност** едно от общо осемнадесет заявления, подадени за валидиране на издадените от Органа за гражданско въздухоплаване на Обединеното кралство сертификати, беше одобрено от Агенцията за авиационна безопасност на Европейския съюз (ЕААБ) въз основа на член 446 във връзка с приложение 30 от СТС. С подкрепата на ЕААБ органите на Обединеното кралство валидираха четири от общо пет проекта, представени от заявители от ЕС. Тези данни са в рамките на очаквания диапазон от дейности по отношение на валидирането.

В областта на **въздушния транспорт** до края на 2023 г. е имало 23 двустранни споразумения[43] за услуги за транспорт с изцяло товарни полети между държава — членка на ЕС, и Обединеното кралство в съответствие с член 419, параграфи 4 и 9 от СТС. Две от споразуменията (с Хърватия и Словения) бяха сключени през 2023 г.

В областта на **автомобилния транспорт** Специализираният комитет по автомобилен транспорт прие решение[44] съгласно член 468, параграф 5 и член 2, параграф 2 от раздел 4 на част Б от приложение 31 към СТС, за адаптиране на техническите спецификации на интелигентния тахограф 2, както е посочено в правото на Съюза[45]. В резултат на това от установените в Обединеното кралство автомобилни превозвачи на товари се изисква, когато предприемат пътувания в съответствие с член 462 от СТС, да оборудват превозните си средства с интелигентни тахографи, които отговарят на тези технически спецификации.

---

[41] Европейската мрежа на операторите на преносни системи за електроенергия и Европейската мрежа на операторите на преносни системи за газ в ЕС и операторите на електропреносни и газопреносни системи в Обединено кралство.

[42] Агенцията на ЕС за сътрудничество между регулаторите на енергия и регулаторните органи в Обединеното кралство.

[43] Следните държави членки са подписали двустранни споразумения с Обединеното кралство: Австрия, Белгия, България, Хърватия, Кипър, Чехия, Дания, Естония, Финландия, Франция, Германия, Гърция, Унгария, Италия, Ирландия, Латвия, Литва, Люксембург, Малта, Нидерландия, Словакия, Словения и Швеция.

[44] Решение № 1/2023 на Специализирания комитет по автомобилен транспорт, създаден със Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна от 23 ноември 2023 г. за адаптирането на техническите спецификации на интелигентния тахограф 2: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:22024D0293.

[45] Приложение IB към Регламент за изпълнение (ЕС) 2016/799 на Комисията, изменен с Регламенти за изпълнение (ЕС) 2021/1228[2] и (ЕС) 2023/980: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32023R0980.

От съображения за изчерпателност, в областта на **железопътния транспорт**, която не попада в обхвата на СТС, на 20 юни 2023 г. Комисията прие предложение[46] за решение на Европейския парламент и на Съвета за оправомощаване на Френската република да договори, подпише и сключи международно споразумение относно изискванията за безопасност и оперативна съвместимост на фиксираната транспортна връзка през Ламанша.

Във връзка с промените в Обединеното кралство, законодателството[47] относно **каботажа** беше изменено, като беше премахнато правото на операторите от ЕС да извършват този вид дейност след празен курс или в комбинация с транспортни дейности в Обединеното кралство. Също така беше премахнато правото на операторите от ЕС да извършват транспортни дейности между Обединеното кралство и други държави извън ЕС. Според Обединеното кралство целта на тези промени е била да се приведе в съответствие нивото на отвореност на неговия пазар със задълженията му по СТС.

4.5. Рибарство

Добър напредък беше постигнат по изпълнението на разпоредбите на СТС в областта на рибарството.

За да подобри **устойчивото управление на общите рибни запаси**, през 2023 г. Специализираният комитет по рибарството прие няколко решения и препоръки, включително съвместни насоки за уведомяване на другата страна относно мерки за управление[48].

Комисията също така продължи да обсъжда с Обединеното кралство **мерки за управление**, за които е направено уведомление съгласно член 496, параграф 3 от СТС, които биха могли да засегнат плавателните съдове и на двете страни.

Комисията и органите на Обединеното кралство, Джърси и Гърнзи започнаха да прилагат договореностите за вида и условията на риболовните дейности, които риболовните кораби на ЕС извършват във водите на Джърси и Гърнзи, както е предвидено в член 502 от СТС.

През декември ЕС и Обединеното кралство приключиха годишните си консултации за определяне на **общия допустим улов** през 2024 г. на общите запаси, съгласно член 498 от СТС. Страните постигнаха всеобхватно споразумение, обхващащо всички запаси, с което бяха осигурени възможности за риболов от над 388 000 тона за флота на ЕС, които се оценяват на около 1 милиард евро на база на историческите цени при разтоварване, коригирани за инфлацията.

---

[46] Предложение за Решение на Европейския парламент и на Съвета за оправомощаване на Френската република да договори, подпише и сключи международно споразумение относно изискванията за безопасност и оперативна съвместимост на фиксираната транспортна връзка през Ламанша: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:52023PC0328.

[47] Нормативен инструмент относно работното време на шофьорите, тахографите, международните автомобилни превози на товари и лицензирането на операторите (изменение) от 2022 г.: https://www.legislation.gov.uk/uksi/2022/1260/contents/made.

[48] За подробности вж. приложение 3.

Накрая, при контактите си с Обединеното кралство през 2023 г. ЕС подчерта важността на установяването на договорености за **реципрочен достъп до водите** от юли 2026 г. нататък.

4.6. Координация в областта на социалната сигурност

Сътрудничеството в тази област беше конструктивно, като и двете страни се ангажираха да разрешават всички проблеми, които биха могли да възникнат при прилагането на **Протокола относно координацията в областта на социалната сигурност** към СТС („Протокола“).

За да улесни предаването на данни и да изясни някои финансови аспекти, Специализираният комитет по координация в областта на социалната сигурност прие две решения[49].

Освен това Специализираният комитет по координация в областта на социалната сигурност извърши техническа работа по теми като допълнителни минимални промени в структурирани електронни документи и потенциални минимални промени в преносими документи, процедури, които трябва да се следват за възстановяване на разходите за обезщетения за болест, и транспониране на съответните решения на Административната комисия за координация на системите за социална сигурност.

4.7. Правоприлагане и съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси

Изпълнението на СТС във връзка с правоприлагането и съдебното сътрудничество протече гладко.

В областта на **обмена на ДНК профили и на данни за пръстови отпечатъци** до края на 2023 г. 19 държави членки[50] и Обединеното кралство предоставиха достъп едни на други до своите национални ДНК бази данни за автоматизирано търсене, в съответствие с член 530 от СТС. 12 държави членки[51] и Обединеното кралство направиха това по отношение на пръстовите отпечатъци, в съответствие с член 534 от СТС.

По отношение на **предаването на резервационните данни на пътниците** (PNR данни) от въздушните превозвачи към Обединеното кралство във връзка с полети, извършвани между ЕС и Обединеното кралство, междинният период изтече на 31 декември 2023 г. в съответствие с член 552, параграф 15.[52] От 1 януари 2024 г.

[49] За подробности вж. приложение 3.
[50] Австрия, Белгия, Чехия, Финландия, Франция, Германия, Гърция, Унгария, Ирландия, Латвия, Литва, Люксембург, Малта, Нидерландия, Полша, Румъния, Словакия, Испания и Швеция.
[51] Белгия, България, Чехия, Дания, Германия, Франция, Литва, Унгария, Нидерландия, Австрия, Румъния и Швеция.
[52] Решение № 2/2022 на Съвета за партньорство, създаден със Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна, от 21 декември 2022 г. по отношение на второто и последно удължаване на преходния период, по време на който Обединеното кралство може да предвиди дерогации от задължението за заличаване на резервационните данни на пътниците след отпътуването им от Обединеното кралство: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:22022D2549.

Обединеното кралство трябва да заличава PNR данните на пътника, след като той напусне Обединеното кралство, освен ако оценка на риска не показва, че тези данни е необходимо да бъдат съхранени.

За да улесни сътрудничеството по наказателноправни въпроси, Специализираният комитет по правоприлагане и съдебно сътрудничество прие стандартен формуляр[53] за искания за **взаимопомощ по наказателноправни въпроси**, както е посочено в член 635 от СТС. Компетентните органи са длъжни да използват този формуляр от 1 септември 2023 г. В него се съдържа цялата необходима информация за искане за взаимопомощ.

4.8. Асоцииране на Обединеното кралство към определени програми на ЕС

Голяма стъпка в изпълнението на СТС беше постигната с асоциирането на Обединеното кралство към определени програми в съответствие с част пета от СТС, с което бяха осигурени повече възможности за сътрудничество в областта на науката, научните изследвания и иновациите.

В протоколи I и II, приети на 4 декември 2023 г. от Специализирания комитет за участие в програмите на Съюза, са изложени специалните ред и условия за участието на Обединеното кралство в „Хоризонт Европа“ и компонента „Коперник“ на космическата програма (протокол I), както и достъпът до услуги на компонента на ЕС за космическо наблюдение и проследяване на космическата програма (протокол II) в рамките на многогодишната финансова рамка за периода 2021—2027 г. Обединеното кралство реши да не участва в Програмата на Евратом за научни изследвания и обучение и в Европейското съвместно предприятие за „ITER“ и развитието на термоядрената енергия.

Асоциирането на Обединеното кралство към „Хоризонт Европа“ влезе в сила на 1 януари 2024 г., като даде възможност на субекти от Обединеното кралство да подписват споразумения за отпускане на безвъзмездни средства и да получават финансиране по съответните програми от четвъртата година на настоящата многогодишна финансова рамка. Дотогава преходните разпоредби на Комисията за държави в процес на присъединяване към „Хоризонт Европа“ даваха възможност субекти от Обединеното кралство да бъдат оценявани при същите условия като субекти от вече асоциирани държави.

5. Промени в законодателството на Обединеното кралство

Комисията продължи да наблюдава внимателно законодателните промени в Обединеното кралство, по-специално по отношение на тяхното въздействие върху поетите по СТС ангажименти.

[53] Решение № 1/2023 на Специализирания комитет, създаден по силата на член 8, параграф 1, буква c) от Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна, от 19 юни 2023 г. за въвеждане на стандартен формуляр за исканията за взаимопомощ: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:22023D1621.

В този раздел се прави обобщение на промените на съответното законодателство на Обединеното кралство с хоризонтален характер (раздел 5.1) и на законодателството, свързано с еднаквите условия на конкуренция (раздел 5.2), като се разглеждат най-важните законодателни предложения (законопроекти) и приетото законодателство (закони). В случаите, в които е прието законодателство, в доклада е подчертано значението му за СТС. Не се разглеждат обявления за политически намерения и обществени консултации. Макар че те могат да дават индикация за посоката на политиката, би било прибързано да се правят заключения за тяхното значение за СТС.

5.1. Хоризонтални въпроси

През 2023 г. бяха приети два важни акта и бяха внесени два законопроекта, които биха могли да повлияят на начина, по който СТС функционира в много области. Беше оттеглен един законопроект, който повдигна сериозни опасения относно съвместимостта му с Европейската конвенция за правата на човека.

На 29 юни 2023 г. беше приет **Законът за запазеното право на ЕС (отмяна и реформа)**[54]. Със закона се отменя определено запазено право на ЕС до края на 2023 г. и се премахва специалният статут на цялото запазено право на ЕС в правния ред на Обединеното кралство[55]. Освен това със закона се делегират значителни правомощия на органите на Обединеното кралство да отменят, изменят или променят запазено право на ЕС.

Комисията внимателно следеше събитията около приемането на това законодателство и неговата съвместимост с ангажиментите на Обединеното кралство по СТС. В официалния си отговор до заместник-председателя Шефчович и в поредица от срещи на техническо равнище органите на Обединеното кралство информираха Комисията, че целта на закона не е да се понижат нивата на защита по въпроси, свързани с труда, околната среда и климата, обхванати от СТС. Въпреки това ще е необходимо допълнително наблюдение, за да се гарантира съответствие с оглед на широкообхватните правомощия, предоставени на органите на Обединеното кралство да променят запазеното право на ЕС и ролята на неговите съдилища при тълкуването на запазеното законодателство на ЕС[56].

На 20 юли 2023 г. беше приет **Законодателният акт за борба с незаконната миграция**[57], съгласно който на лицата, които влизат нелегално в Обединеното кралство, няма да бъде позволявано да остават, а ще бъдат задържани и незабавно експулсирани в държавата им по произход или в друга държава. Освен това на 7 декември 2023 г. беше представен **Законопроектът за безопасността на Руанда**

[54] Закон за запазеното право на ЕС (отмяна и реформа) от 2023 г.: https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2023/28/contents/enacted.

[55] Запазеното право на ЕС е правото на Съюза, което Обединено кралство е пренесло в края на преходния период (31 декември 2020 г.), за да се предотвратят сериозни регулаторни сътресения.

[56] В това отношение съдилищата на Обединеното кралство следва да спазват раздел 29 от Закона за (бъдещите отношения с) Европейския съюз от 2020 г., който изисква вътрешното право да се тълкува с такива изменения, които са необходими, за да се спази СТС.

[57] Закон за запазеното право на ЕС (отмяна и реформа) от 2023 г.: https://www.gov.uk/government/collections/illegal-migration-bill.

(убежище и имиграция)[58], с който Руанда е обявена за безопасна държава, в която лица могат да бъдат експулсирани от Обединеното кралство. В своята декларация съгласно раздел 19, параграф 1, буква б от Закона за правата на човека на Обединеното кралство министърът на вътрешните работи декларира, че той „*[…] не може да заяви, че […] разпоредбите на Законопроекта за безопасността на Руанда (убежище и имиграция) са съвместими с правата, предоставени от Конвенцията, но въпреки това правителството желае Камарата да придвижи законопроекта напред*“[59]. Комисията отчита тези промени със загриженост и очаква Обединеното кралство да спазва международните си задължения, по-специално задълженията съгласно Европейската конвенция за правата на човека, на която се основава сътрудничество в областта на правоприлагането и съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси съгласно СТС.

През март 2023 г. правителството на Обединеното кралство внесе нов вариант на **Законопроекта за защита на данните и цифровата информация (№ 2)**[60]. Целта на законопроекта е да се реформира рамката за защита на данните в Обединеното кралство, на която Комисията основава решенията си относно адекватността на нивото на защита на личните данни. Със законопроекта се цели въвеждането на промени в няколко области, по-специално правните основания за обработката на лични данни, упражняването на правата на субектите на данни, правилата за предаване на лични данни на други държави и създаването и функционирането на независим надзорен орган за защита на данните. Комисията ще продължи да следи законодателния процес.

През април 2023 г. правителството на Обединеното кралство представи **Законопроекта за цифровите пазари, конкуренцията и потребителите**[61]. В законопроекта е предвидено регулирането на конкуренцията на цифровите пазари, както и определянето на предприятия със стратегически статут на пазара. С него също така се цели реформирането на някои аспекти на законодателството в областта на конкуренцията и се създават два отделни режима за правоприлагане с гражданскоправни средства в областта на потребителското право: оспорван по съдебен ред режим и режим на пряко принудително изпълнение, администриран от Службата за защита на конкуренцията и пазарите на Обединеното кралство. Комисията ще продължи да следи законодателния процес.

И накрая, на 27 юни 2023 г. беше оттеглен внесеният през 2022 г. **Законопроект за правата**[62].

---

[58] Законопроект за безопасността на Руанда (убежище и имиграция): https://bills.parliament.uk/bills/3540/publications.

[59] Вж. обяснителните бележки към Законопроекта за безопасността на Руанда (убежище и имиграция): https://publications.parliament.uk/pa/bills/cbill/58-04/0038/230038.pdf.

[60] Законопроект за защита на данните и цифровата информация: https://bills.parliament.uk/bills/3430.

[61] Законопроект за цифровите пазари, конкуренцията и потребителите: https://bills.parliament.uk/bills/3453.

[62] Законопроект за правата: https://bills.parliament.uk/bills/3227.

5.2. Еднакви условия за открита и лоялна конкуренция и устойчиво развитие

Комисията внимателно следи регулаторните промени в тази област и при необходимост изисква разяснения от Обединеното кралство.

5.2.1. Контрол на субсидиите и данъчно облагане

През януари 2023 г. бяха приети три вида групово освободени субсидии, т.нар. „**Рационализирани направления“**[63]. Трите рационализирани направления обхващат: i) научноизследователска и развойна дейност и иновации; ii) потребление на енергия; и iii) местно развитие, и биха освободили публичните органи от задължението да правят оценка на мерките за субсидиране спрямо принципите за субсидиране.

Комисията продължи да наблюдава прилагането на приетото преди това законодателство, което влезе в сила през 2023 г., като например новия режим за контрол на субсидиите съгласно Закона за контрол на субсидиите от 2022 г.[64] Тя също така поиска разяснения от Обединеното кралство относно пакет от мерки относно разходите за електроенергия за енергоемките отрасли[65], както и актуална информация относно инвестиционните зони и безмитните пристанища.

5.2.2. Трудови и социални стандарти, околна среда и климат

В областта на **трудовите и социалните стандарти** Комисията проследи събитията около приемането и прилагането на **Закона за стачките (минимални нива на обслужване)** от 2023 г.[66], с който правителството на Обединеното кралство се упълномощава да определи минималните изисквания за обслужване по време на стачки в определени сектори за обществени услуги.

След представяне на коментари[67] от Конгреса на синдикалните организации (КСО) до Международната организация на труда (МОТ) относно предполагаемото накърняване на правото на работниците на стачка, на 17 юли 2023 г. Комитетът по прилагане на стандартите на МОТ призова правителството на Обединеното кралство да улесни диалога със социалните партньори и да гарантира, че както съществуващото, така и новото законодателство е в съответствие с международните правила за свободата на сдружаване[68]. Все още не е ясно как ще бъдат изпълнени тези препоръки.

---

[63] Закон за контрол на субсидиите от 2022 г.: Рационализирани направления: https://www.gov.uk/government/publications/subsidy-control-act-2022-streamlined-routes.

[64] Закон за контрол на субсидиите от 2022 г.: https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2022/23/enacted.

[65] Свръхзахранване на британската промишленост: консултация относно пазара на електроенергия и отговор на правителството относно енергоемките промишлени отрасли: https://www.gov.uk/government/consultations/british-industry-supercharger-capacity-market-consultation-and-eiis-government-response.

[66] Закон за стачките (минимални нива на обслужване) от 2023 г.: https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2023/39/enacted.

[67] Коментари на КСО до комитета от експерти на МОТ: https://www.tuc.org.uk/sites/default/files/2022-09/ILOsubmission2022.pdf.

[68] Международна организация на труда, протокол от заседание: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_888016.pdf.

Освен това на 13 юли 2023 г. Върховният съд на Обединеното кралство отмени нормативния инструмент, с който на агенциите по заетостта се дава възможност съзнателно да предоставят временни работници на даден работодател, за да изпълняват задълженията на работници, участващи в стачка[69].

В областта на **околната среда и климата** Обединеното кралство прие вторично законодателство[70], с което се намалява броят на квотите съгласно схемата за търговия с емисии (СТЕ), продавани на търг от 2024 г. нататък, за да се засилят целите му за декарбонизация. Комисията наблюдаваше тези промени наред с други събития, като например спада на цените по СТЕ на Обединеното кралство, който породи голяма разлика с цените по СТЕ на ЕС, и приемането от Комитета по изменението на климата на доклада до Парламента за 2023 г.[71] относно напредъка в намаляването на емисиите и оценката на обявленията и промените по целта за нулеви нетни емисии в Обединеното кралство[72].

Комисията също така наблюдаваше промените в политиката в областта на химикалите в Обединеното кралство (Регламента REACH в Обединеното кралство) и нейното отклонение от политиката на ЕС (Регламента REACH в ЕС).

6. Заключения

СТС не е заместител и не може да бъде заместител на членството в ЕС. Състоянието извън единния пазар на ЕС и неговите политики има неизбежни последици за търговията, достъпа до пазара и степента на сътрудничество.

Както беше подчертано обаче[73] СТС е много добро споразумение за ЕС. С него се постига добър баланс между правата и задълженията на двете страни и се осигурява широкообхватен достъп до пазара и задълбочено сътрудничество.

Комисията остава напълно ангажирана с изпълнението на СТС и работата с Обединеното кралство в сътрудничество и по конструктивен начин за постигането на тази цел.

---

[69] Дело №: CO/3337/2022 CO/3346/2022 CO/3532/2022: https://www.judiciary.uk/wp-content/uploads/2023/07/ASLEF-v-Secretary-of-State-for-Business-and-Trade-judgment-130723.pdf.

[70] Нормативен инструмент относно схемата за търгуване на емисии на парникови газове (изменение) от 2023 г.: https://www.legislation.gov.uk/uksi/2023/994/contents/made.

[71] Напредък по намаляване на емисиите, доклад до парламента от 2023 г.: https://www.theccc.org.uk/wp-content/uploads/2023/06/Progress-in-reducing-UK-emissions-2023-Report-to-Parliament-1.pdf.

[72] Оценка на Комитета по изменението на климата на последните обявления и промени по целта за нулеви нетни емисии: https://www.theccc.org.uk/2023/10/12/ccc-assessment-of-recent-announcements-and-developments-on-net-zero/.

[73] Годишен доклад относно изпълнението и прилагането на Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия: https://commission.europa.eu/publications/annual-report-implementation-and-application-trade-and-cooperation-agreement-between-european-union_en.

Приложение 1: Проведени през 2023 г. заседания на съвместните органи и други структури, създадени съгласно СТС.

Дата	Съвместен орган/структура
7—9 март	Рибарство (работна група): 4-то заседание
9 март	Вътрешна консултативна група на ЕС: 6-о заседание
24 март	Съвет за партньорство: 2-ро заседание
18—20 април	Рибарство (работна група): 5-о заседание
1 юни	Въздушен транспорт (специализиран комитет): 3-то заседание
19 юни	Правоприлагане и съдебно сътрудничество (специализиран комитет): 3-то заседание
21 юни	Вътрешна консултативна група на ЕС: 7-о заседание
27 юни	Рибарство (специализиран комитет): 6-о заседание
28 юни	Координация в областта на социалната сигурност (специализиран комитет): 3-то заседание
3—4 юли	Асамблея за парламентарно партньорство: 3-то заседание
26 юли	Рибарство (работна група): 6-о заседание
22 септември	Рибарство (специализиран комитет): 7-о заседание
27 септември	Митническо сътрудничество и правила за произход (специализиран търговски комитет): 3-то заседание
4 октомври	Еднакви условия за открита и лоялна конкуренция и устойчиво развитие (специализиран търговски комитет): 3-то заседание
9 октомври	Услуги, инвестиции и цифрова търговия (специализиран търговски комитет): 3-то заседание
11 октомври	Санитарни и фитосанитарни мерки (специализиран търговски комитет): 3-то заседание
13 октомври	Вътрешна консултативна група на ЕС: 8-о заседание
18 октомври	Технически пречки пред търговията (специализиран търговски комитет): 3-то заседание
19 октомври	Административно сътрудничество в областта на ДДС и събирането на данъци и мита (специализиран търговски комитет): 3-то заседание
23 октомври	Интелектуална собственост (специализиран търговски комитет): 3-то заседание
6 ноември	Регулаторно сътрудничество (специализиран търговски комитет): 3-то заседание
7 ноември	Форум на гражданското общество: 2-ро заседание
8 ноември	Стоки (специализиран търговски комитет): 3-то заседание
9 ноември	Енергетика (специализиран комитет): 4-то заседание
16 ноември	Обществени поръчки (специализиран търговски комитет): 3-то заседание
23 ноември	Пътен транспорт (специализиран комитет): 3-то заседание
30 ноември	Авиационна безопасност (специализиран комитет): 3-то заседание
4—5 декември	Асамблея за парламентарно партньорство: 4-то заседание
4 декември	Участие в програмите на Съюза (специализиран комитет): 3-то заседание
7 декември	Комитет за търговско партньорство: 3-то заседание

Приложение 2: Преглед на действията за изпълнение, договорени на 24 март 2023 г. от Съвета за партньорство

Тема	Актуално състояние
Асоцииране на Обединеното кралство към програми на Съюза	**ИЗПЪЛНЕНО:** Асоцииране към „Хоризонт Европа“ и „Коперник“ от 1 януари 2024 г. На 4 декември 2023 г. Специализираният комитет по участие в програмите на Съюза прие Протоколите към СТС.
Нови договорености за търговия с електроенергия и сътрудничество между операторите на електропреносни системи	На 10 юли беше получена допълнителна техническа информация от операторите на преносни системи. Досието е в процес на оценка, като с Обединеното кралство редовно се провеждат допълнителни дискусии.
Меморандум за разбирателство относно регулаторно сътрудничество в областта на финансовите услуги	**ИЗПЪЛНЕНО:** Меморандумът за разбирателство е подписан на 27 юни 2023 г. и е влязъл в сила.
Меморандум за разбирателство относно сътрудничество в областта на интелектуалната собственост между Службата на Европейския съюз за интелектуална собственост (EUIPO) и Службата за интелектуална собственост на Обединеното кралство (UKIPO)	Напредват дискусиите между EUIPO и UKIPO.
Обединеното кралство: Закон за запазеното право на ЕС	**ИЗПЪЛНЕНО:** На 2 юли 2023 г. беше проведена среща на техническо равнище между службите на Комисията и Обединеното кралство. Обединеното кралство предостави разяснения относно съдържанието на закона.
Обединеното кралство: Законопроект за правата	**НЕ Е АКТУАЛНО:** Обединеното кралство оттегли законопроекта.
Примерен правилник за дейността на работните групи, създадени по СТС	**ИЗПЪЛНЕНО:** Правилата са договорени с Обединеното кралство на техническо равнище. На 28 септември Съветът прие своето решение съгласно член 218, параграф 9 от Договора за функционирането на ЕС относно позицията, която ЕС трябва да заеме по този въпрос. Това дава възможност да започнат да функционират работните групи по въпросите на биологичните продукти, моторните превозни средства и части, лекарствените продукти и координацията в областта на социалната сигурност.
Диалог във връзка с борбата с тероризма	**ИЗПЪЛНЕНО:** Диалогът се състоя на 2 февруари 2024 г.
Диалог по въпроси на кибернетичното пространство	**ИЗПЪЛНЕНО:** Диалогът се състоя на 14 декември 2023 г.
ЕС трябва да предостави информация на Обединеното кралство относно своите мерки, приложими към вноса на живи двучерупчести мекотели и посадъчен материал от картофи	**ИЗПЪЛНЕНО:** Информация, предоставена на 3 април 2023 г.
Привеждане в действие на протокола за ДДС съгласно СТС	**ИЗПЪЛНЕНО:** Съответните четири решения, необходими за привеждането в действие на Протокола за ДДС, бяха приети на 19 октомври 2023 г. от Специализирания търговски комитет по административно сътрудничество в областта на ДДС и събирането на данъци и мита.

Приложение 3: Решения и препоръки, приети от Съвета за партньорство или комитетите, създадени по Споразумението за търговия и сътрудничество

Препоръка № 1/2023 на Специализирания комитет по енергетика, създаден с член 8, параграф 1, буква л) от Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна, от 7 февруари 2023 г. до всяка от страните във връзка с техните искания към операторите на преносни системи за електроенергия с оглед на подготвянето на технически процедури за ефикасно използване на междусистемните електропроводи[74].

Решение № 1/2023 на Специализирания комитет, създаден по силата на член 8, параграф 1, буква с) от Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна, от 19 юни 2023 година за въвеждане на стандартен формуляр за исканията за взаимопомощ[75].

Решение № 1/2023 на Специализирания комитет по координация в областта на социалната сигурност, създаден съгласно член 8, параграф 1, буква п) от Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна, от 10 март 2023 година във връзка с използването на системата за електронен обмен на данни за социалната сигурност при предаването на данни между институции или органи за връзка[76].

Решение № 2/2023 на Специализирания комитет по координация в областта на социалната сигурност, създаден с член 8, параграф 1, буква п) от Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна, от 28 юни 2023 година за определянето на референтната финансова институция за целите на определянето на лихвения процент за просрочени плащания и на обменния курс за конвертиране на валути, както и на датата, която трябва да се вземе предвид при определяне на курсовете за конвертиране на валути[77].

Решение № 1/2023 на Специализирания комитет по рибарството, създаден съгласно член 8, параграф 1, буква р) от Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна, от 24 юли 2023 г. по отношение на механизма за доброволно прехвърляне през годината на възможности за риболов[78].

[74] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:22023D0425
[75] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:22023D1621
[76] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:22023D0698
[77] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:22023D1460
[78] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:22023D1611

Препоръка № 1/2023 на Специализирания комитет по рибарството, създаден с член 8, параграф 1, буква р) от Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна, от 24 юли 2023 г. по отношение на насоките за уведомления съгласно член 496, параграф 3 от споразумението[79].

Препоръка № 2/2023 на Специализирания комитет по рибарството, създаден съгласно член 8, параграф 1, буква р) от Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна, от 24 юли 2023 г. по отношение на съгласуването на зоните на управление на малоуста писия, червена писия, калкан и средиземноморски калкан[80].

Препоръка № 3/2023 на Специализирания комитет по рибарството, създаден съгласно член 8, параграф 1, буква р) от Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна, от 1 декември 2023 г. по отношение на съгласуването на зоните на управление на морска писия и меджид[81].

Решение № 1/2023 на Специализирания търговски комитет по административното сътрудничество в областта на ДДС и събирането на данъци и мита, създаден със Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна, от 19 октомври 2023 г. относно процедурата за сключване на споразумение за нивото на услугите[82].

Решение № 2/2023 на Специализирания търговски комитет по административното сътрудничество в областта на ДДС и събирането на данъци и мита, създаден със Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна, от 19 октомври 2023 г. относно размера и условията по отношение на финансовата вноска, която Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия трябва да направи в общия бюджет на Съюза във връзка с разходите, възникващи поради неговото участие в европейските информационни системи[83].

Решение № 3/2023 на Специализирания търговски комитет по административното сътрудничество в областта на ДДС и събирането на данъци и мита, създаден със Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна, от 19 октомври 2023 г. за определяне на правила за изпълнение на разпоредбите, свързани с помощта при

[79] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:22023D1612
[80] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:22023D1613
[81] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202400626
[82] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:22023D2472
[83] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:22023D2473&qid=1709570795311

събиране на вземания, от Протокола относно административното сътрудничество и борбата с измамите в областта на данъка върху добавената стойности и за взаимопомощта при събирането на вземания[84].

Решение № 4/2023 на Специализирания търговски комитет по административното сътрудничество в областта на ДДС и събирането на данъци и мита, създаден със Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна, от 19 октомври 2023 г. относно стандартните формуляри за предаване на информация и статистически данни, относно предаването на информация чрез Общата комуникационна мрежа и практическите ред и условия за организирането на връзките между централните звена за връзка и отделите за връзка[85].

Решение № 1/2023 на Специализирания комитет по автомобилен транспорт, създаден със Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна от 23 ноември 2023 г. за адаптирането на техническите спецификации на интелигентния тахограф 2[86].

Решение № 1/2023 на Специализирания комитет по участие в програмите на Съюза, създаден с член 8, параграф 1, буква т) от Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна, от 4 декември 2023 г. за приемане на протоколи I и II и за изменение на приложение 47 към Споразумението за търговия и сътрудничество[87].

Решение № 1/2023 на Съвета за партньорство, създаден със Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна, от 21 декември 2023 г. по отношение на преходните специфични за отделните продукти правила за произход за електрически акумулатори и електрически автомобили[88].

[84] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:22023D2474
[85] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:22023D2475
[86] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:22024D0293
[87] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:22023D2731&qid=1709571323779
[88] EUR-Lex — 22023D2891 — EN — EUR-Lex (europa.eu)